

УЛУУС ДЬААЛТАТА ОТЧУОТТУУР

(Иннин 1 стр. көр)

күнүн кэнниттэн харчы курса түһүүттэн сыана оһолллубуттан үрдэһинин тустарынан бэрт өйдөбүллээхтик сэнээрийи, сэргээлээһин көрө улаатта.

Дакулаат сунньунан уонна кэлбит салайааччылартан ыйытты үгүс буолла. Сыл устата улуус олоһор үөскээбит үлэ-хамнас, олох-дьаһах, бэрээдэк боппуростара кими да тумна хаампата. 30 ыйытыга сөптөөх эппиэти ылан астынылар. Кэпсэтигэ бастакынан тылы үлэ, тыыл ветерана Н.И. Семенов ылар. Түөһү сиригэр ыал бариыта сүөһүнү тутар, билигин үлэни кыайар-хотор эрдэххэ үгүөрү да сөбүһү иитиэххэ сөп дии саныыбын дии сабалыыр, өрө күүрүүлэх дакаастабыллаах этиитин. Итиннэхэ мээһинин оттуур сир кээмэйэ олус кырата буолар. Хамааттаа биир улахан киһиэхэ баара-суоҕа 0,8 гектар сир бэриллэр. Бачча кыра сиргэ төһө тонна оту оттуохха сөбү? Ити улахан хааччахтааһын. Сир тиийбэт. Нэһилиэнньэ ахсаана элбиэр. Дьокуускай суола асфальтанан бүтэрэ кэллэ, ыалларга газ кирибит, онон олохсуйарга усулуобуйа баар. Манна олохсуйарга баалаах үкээтэ. Оттон сирбитин улуус сиргэ комитетта быһан ыла турар. Сир реформатын ыйытыах иннинэ алааска сир элбэх этэ. «Кугас», «Ункур», «Аата суох» — дии сирдэри улуус киини олохтоохторугар быһа аһыан биэрбиттэрэ, содуруу өттүгэр 33 алааһы Николайский нэһилиэгэр анаабыттара, онон алааска 400-гача тахса гектар сир сүтэрдит. Николайский дээр биридди бэйэлэригэр 2-ли гектар отгонор ходоһа тиксэр. Манньк сөбө суох быһыыны көрүөххэ, сир киһи аайы тэҥинэн үлэриэххэ. Ордор сир баар буоллаһына арендага тутулуга суох биэрэн иһиэххэ. Сүөһүбүтүгэр оппунт тийбэт, льготта ханнык да көрүндү оһоһуллубат.

Үлэ, тыыл ветерана Г.С. Кокорев — отчуоту кытта сөбүлэһин биллэрэр, нэһиликтэр кырааныскалаара өссө да чуолкайдана илик. Хамаатта нэһилиэгин быалаах киинитигэр киллэриллибит Нэлэгэр, Маңхааһай дии баар эрэ хаарыаннаах сирдэригэр быдыаммыттара. Сир кыраныскалар чуолкай бы-

хаарар кэм уолдыаста дии саныыбын. Нэһилиэнньэ бэриллэр өйбүл харчытын сүөһү төбөтүнэн көрөн үллэрэр сөп дии саныыбын. Олохпун ыарааһын биир сүөргү өттүн манньк холобурга көрөбүн. Баччалаах улахан нэһилиэккэ баара-суоҕа биир почтальон штапта көрүллэр. Почта начальнигин үлэтин кыһарыһы баар. Хаһыаты, сурунаалы бириэмэтигэр дьонго тиэрдэ охсоору отделение начальнига Малышева А.И. бэйэтинэн таһар. Хамаатта кыра. Почта отделениегын начальнига ол-бу табаары атыылыыр, бу хайдаһы? Нэһилиэккэ почтальон штатын эби көрүөххэ.

— Дьаһалта отчуотун хаһыаттан ааһан билесипти, барыта сөптөөх курдук. Бары көрдөрүүгэ кэлин миистэһиһэрбит хомотор. Нэһилиэк ылан олоһор сир арыһа да, алааска да таранан сытар. Итиннэ барытын үлэлээбит дьон билэбит. Сир үлэригэр сыһа барда. Бары сиртэн аһаан олоһобут, биһигини хотуттан, содурууттан ыктылар. Бири киһи өлүүтэ 0,7 гектар буолара олус кыра. Оту одустаран билэбин, сир дэлэй этэ. Өйбүл харчытын сүөһү ахсаанынан биэрэххэ, — диир Н.Н. Протопопов.

Үлэ, тыыл ветерана Ульяна Федотовна Винокурова этиитэ мэлдьитин сэнэрииллэх буолар. Ыччат үкээ үлэтэ суох аатыгар, үлэлиир оннугар уоран аһыыллар, мань кытта эйэлэһиэххэ сөп үһү дуо? Мунньахха ыччат үлэтэ суох буолан уорууна дьарыктанар дии өйдөбүл оһоһулунна. Үлэ элбэх, сүөһүнү иитиэххэ. Ханнык эмэ хаһаайыстыба тутар сыһа буолбатах. Улууспут үлэтэ-хамнаһа 29-с миистэһэ турар дии иһитим, улаханньк хомойдум. Одуруот аһын, бурдугу аһыан үүннэрбэспит. Кыһаммыт. Бааһынай хаһаайыстыбатын ахсын 4 гектар ходоһа, 2 гектар бааһына сирин биэрбиттэрэ. Сирдэр ордор, аһыан оттооботтор. Мин оттуур сирим тийбэт. Урут бурдугу бэркэ үүннэрэ сылдыбыппыт, ол билгини суох, сиртэн тэйдит да аһырыбыт аччаата. Бурдугу киэнник ыһаахха, сир барыбытын аһар. Ордор оттуур сирин арендага биэрэххэ. Арыгыны уонна арыһынтары утары охсуһары умнумуоһа. Үлэни ортоно сыаналыбын.

Леонтьев Егор Романович: Маңхааһай арыһа элбэх кэпсэти түмүгэр биһиэхэ төнүннэ. Ис дьыала улуустааһы управлениета буруйу онорооччулары, ордук уоруйаһы тутууга мөлхөтүк үлэлиир, сүөһү уонна сылгы уоруйахтарын күүскэ тутан иһиэххэ. Сиргэ сүөһүнү өлөрөн астыыллар, тутулуннахтарына эппиэттэрэ бэлэм «бэйэм киэнэ», күһүн уонна кыһын арыһа, алааска сылгыны ыталлар, «миэнэ туоһахтаах этэ, бу туоһахтата суох эбит дуу, көрбөтөхпүн», — эппиэтэ судургу. Хайа да киһи идэһэтин сиргэ ытыалаабат, бу дьиннэххэ уоруйахтар быһыылара. Уголовнай розыска следовател куһаҕанньк үлэлиир. Улуус прокурора буруйдуур ыстатыйатын сымнатан туруорар. Ол иһин сүөһү, сылгы уоруйахтарын ахсаана аччаабат. Биһиги улууспут прокурора инникин үлэлиир кыахтаах дуу, суох дуу? Ис дьыала үлэтин мөлхөбүн сыаналыбын.

Кэники сылларга сүөһү да, сылгы да ахсаана лаппа арыһаата. Улуус үрдүнэн 1600 гектар бурдук сирэ ыһылаахпыт, ити баара-суоҕа биир совхоз бааһынын кээмэйэ буолбатах дуо? Ыһыллы саһана Бочкарев В.М. дьонун-сэргэтин инникитин көрөн, бири да ыстатыйаны суруйбаттар хомойобун, апаракка билгини да үлэни сылдыар. Үлэни орто диибин.

Үлэ ветерана Людмила Афанасьевна Чермошненцева туһаһаах дьон эппиэттэһэр, үлэһи ирдэбиллэр, болломолоро суоҕар тохтоото: «Үт тутааччы сайын устата үүтү 37 эрэ күн ылла, дьинэр, 120 күн буолуох этэ, 2 тонна үүт туттарыахтааһын хаалла. Сайынны куйааска күтэбин үүт аһыан буртуу буолар, ону сыаналаабаттар. Уоту туһанарбар ороскуотум олус улахан, ону, хата, 1996-97 сыллардаах өйбүл харчытын аһаран абыранным. Уокка изһим онон сотулуна. «Холбос» 80 сылын Намнааһы улуспо бэлэтиэбитин истибитим. Мин маһаһынгга үлэлээбитим да, ол аахсыллыбатаар олус хомойдум. Улуспо председател Корнилов А.И. тан от тийтэрэр үлэһипит буолбатахын», — диир, кыра-хара дьону билмэт. Үлэһит дьонго бырыһыана суох кредити хото биэрэргэ сөп этэ. Ис дьы-

ла отделын үлэһиттэрэ мөлхөтүк үлэлиллэр, уоруйах тутуллубат.

Итинтэн салгы кэпсэтигэ кыттыбыт Федоров В.М., Бережнев И.И., нэһилиэк баһылыга Захаров Н.Д. искусственной сизмолуэһин үлэтин саңардар туһунан эттилэр. Урут үс осеменатор баара, билгин ким да үлэлээбэт. Кинилэр курстарга ытан үөрэтэрэн бийылгы сылга үлэлэр сөбүн туруорустулар.

Кэпсэти, дьүүлэһии көхтөөхтүк барда. Улуус дьаһалтатын үлэтэ ортоно сыаналанна.

Георгий КРИВОШАПКИН.

ФРУНЗЕ. Нэһилиэккэ дьаһалта отчуота тохсунньу 15 күнүгэр буолла. Дьаһалта үлэтин сыллааһы отчуотун Бочкарев А. А. онордо, олохтоохтор олус болгойон олоһон иһиттилэр.

Барыта 17 ыйыты кирирдэ. «Телевизор харчыта ханна барда?», «Оскуолаттэска дьыэтэ бийыл үлэһи кириэр дуо?», «Хамнас эбиллэр дуо?», «Телефонмут тобо үлэлээбэт?», «ЖКХ хамнаһа ханан кэлэр?», «Учууталлар хамнастарга ый аһы төлөнүө диир баар, ол кыалла дуо?», «Нэһилиэк аатын ханан уларытабыт?», «Көбөкөнгө интернакка олоһор Фрунзе оворуугар харчы тобо көрүлүбэт?», «Детсадка таба этэ кэлэр дуо?», «Спортивный инвентарь түгээтэ дуо?», «Көбөкөнгө участковай тобо суоһу?», «Үт, эт содоуопкатыгар туох үлэ барар?», «Кочегардаа эби аһылык көрүллэр дуо?» дии ыйытылар киридилэр.

Этиилэргэ түөрт киһи кытынна. Пекарняланан бэйэлэрэ кирип онгон абыраммыттарын туһунан астынан эттилэр. «Сага оскуола-детсад дьыэтэ үлэһи кириэрэ кыраттан ингэн турар, матырыйаал кэлбитэ буоллар бийыл бүтүө этэ, нэһилиэккэ бири дьыэтэ кириэрэ буоллар улахан сэргэхсийини таһаарыа этэ» диилэр. Нэһилиэк баһылыга И. Г. Ядрихинский эмиз бэйэтин санааларын иһитинэрдэ:

—Үт, эт содоуопкатыгар кытты нэһиликтэргэ үлэ ытыаргыт буоллар. Булдуна дьарыктыаһыныгыт баарабыт, икки булчут баар, кыра нэһилиэккэ икки да киһи хамнастарана—бу элбэх. Оскуола-

детсад дьыэтин тутууга бэйэбит күүспүтүнэн биригээдэ туруорар кыахтаахпыт, матырыйаал уонна үп наада. Кредит курдук биэрэн пилорама көрөргүт буоллар биһиги хайа-барар төнүннэриэ этибит. Нэһилиэкпит аата хайаанда уларыһыан наада, ону таһынан Искра, Партизан, Кыһыл Дэриэбинэ дии ааттар эмиз уларыһалара буоллар. Телефономут үлэтэ ыстар мөлхөх, дьон үлэлээбэт телефон иһин төлүү саһаан баран төлөөбөт буоллур, онон төлөөбөтүрүн иһин быспыттара.

А. А. Бочкарев түмүк тылыгар «үп боппуроһа, олох-дьаһах өссө уустугурун иһи, государство эһиэхэ биэрэр харчыта сылааһы арыһаан иһэр, онон барыта бэйэбиттэн тутулуктаах» диир.

Дьаһалта үлэтэ «үгэс курдук» «үһүнэн» сыаналанна.

В. РЫКУНОВА.

ПАРТИЗАН. Тохсунньу 13 күнүгэр нэһилиэккэ буолан аастыт улуус дьаһалтатын отчуота маннай утаа пресс-конференцияга майгылаан «Ыйыт — эппиэтиибит» диигнэ 20-чэ боппурэс бирилиннэ. Дьон-сэргэ пенсия хайдах-туох буолуодуттан сүөһү сураһа суох сүтүүтүгэр тийэ, оскуоланы тутуу уонна газ киллэриитин ыйчиччи туоһуластылар.

Кыах баарынан хоруйдаһы кэнниттэн кэпсэтигэ 11 киһи тыл эттэ. Пенсиянерка В.И. Соловьева оскуоланы тутууу, нэһилиэккэ гаһы киллэриини кытаанахтык туруорсарын биллэрдэ. Ырыһаакка сүөһү этин атылааччылары контуруоллаан буруйдаахтары онтон да буолуохха сөбүн бэлэтиэтэ. М.Е. Неустроева нэһилиэккэ быраас кэлэрин ирдэстэ, эмкэ сыана олус ыарахан, пенсионердарга уонна инбэлииттэргэ чэпчэтии көрүлүү этэ диир. М. Аммосов 100 сааһа туолар юбилейынан сибээстээн Партизанга стадион тутуллубта, онуоха хамнас сорох чааһа баччаанга дьэри төлөмөккө сылдыарын пенсионер М.М. Иванов тоһоһулоон бэлэтиэтэ.

Атын да нэһиликтэргэ курдук, сүөһү уоруута маассабай буолбута дьону долгутар эбит. ИДьУО содрудника С.И. Эверстов улуус үрдүнэн манньк ис хоһоонноох 93 дьыала баа-

рын, аастыт сылга 15 холубунай дьыала көбүтүлүбүтүн иһитинэрдэ. Онуоха манньк буруйга уорбаланаар киһини суут эрэ быһаарыһынан толору буруйдааһынан билиниллэр диир быһаарда.

Мунньах сараланын иннинэ кулууп үлэһиттэрин кытта ыччат дьарыгын уонна сыннаһаһын туһунан кэпсэтистим. Директор С.Н. Неустроева Сага дьыл биэрэрдэригэр 3,5 тыһ. солк. дохот кирибитин кэпсэтэ. Манна дискжокейынан үлэлиир Юрий Сивцев билгини ыччаттар лидерэ суох буолан үрүөтараа ыһыллыбыттарын, үлэтэ суох бэйдиэ сылдыар ыччаттар элбээн иһэлэрин эттэ. Республика Прэзидең М.Е. Николаев үлэ суох диир нэһилиэк, улуус иһигэр бүтэн сылдыбаакка, республика ис-тас өттүгэр үлэ көстөрүнэн харса суох аһыһаан иһиэххэ диир этэн турар. Ол сиринэн Юрийтан ыччаттар көмүс хостуу барыахтарын сөп дуо диир туоһуласты.

Сөптөөх тэрээһин уонна агитация бардына ким акаастаный диир судургу хоруйу иһитим. Ити курдук ырыһаак олохпугар лаппа кириэр диир буоллаһына харчыны экирэтэн буларбыт наада быһыылаах. Кырдык даһыны, дьыэбит түөрт эркинигэр бэйэбитин хаһаан олодохпугуна ким да туораттан кэлэн олохпун өрө тардыбата чуолкай. Аастыт үйгэр Америкага Европаттан дьон кырыһылааһа, хорсун-хоодуот өттө тийэн үлэни көбүлүттэн туһутун түмүгэр сыһыа байыыттара биллэр. Билигин биһиэхэ итинник моһуоннаах быһыы-майгы олохтоһо, онон кэлбэт кредити кэтэбэккэ, оһонньор, эмээхсин пенсияларыгар, оворло пособиларыгар сизэммэккэ кизг ыһыга таһаан аһыыр астытын, таңнар таңастытын үлэлээн, тиритэн-хорутан булуннаһытына саһаанар.

Хомойуох иһин, отчуоттуур мунньахха ыччат суоһун кэриэтэ, бэйэ сүүрэнкөтөн хантан дохот булунабыт, онуоха улуус дьаһалтата туһунан көмөлөһүн сөбү диир тыл-өс быктарбатылар. Дьаһалта бири сыллаах үлэтин «ортоно» сыаналаатылар.

Биһиги көрр.

Республикага физкультурнай хамсааһын 75 сылыгар элбэх күрэхтэһинилэр, көрсүһүүлэр, чизэстэһиннэр ыйылыннылар. Бэчээккэ элбэх ахтылар таһыстылар, олохтоох телевидениега тогурук остооллар буоллур. Биһиги улууспут хаһыатыгар бири да салайааччы, ветеран-спортмен ыстатыйа таһаарбата. Улууска спортсменнай хамсааһын хайдах саһаламмытын, бастакы тэрийээччилэр, үөрэхтээх тренердэр, физкультура учууталларын туһунан суруйбата, кэпсээбэтэ...

УМУНУЛЛУБАТ ААТТАР

Саһаа күрэс быдыһыны былыргытан баар. Ордук ыһаахтарбытыгар күүстээх бөрөстөр, быһыйдар, кылыһыттар номоһо сылдыаллар. Физкультура уонна спорт аһы ирдэбиллэрин революция кэнниттэн билбэттэрэ. 1923 с. Саһа сиригэр физкультурнай сэбиэт тэриллибитэ. Бу бастакы хардыы этэ. Өссө архив докумуннарыгар 1923 с. аан дойдутааһы спортнай конгресска Саһа сириттэн С.Ф. Гоголев кыттыбытын туһунан кыластык ахтылыбыт. Бастаан саһалырга ыарахаттар бааллара: ким да физкультура дии тугун өйдөбөт, күрэхтэһиилэри хайдах ытыары билбэт, анал үөрэхтээх да киһи

суоҕа. Элбэх күчүмэһидэри көрсүбүттэрэ. Ол курдук Өлүөхүмэһэ опыта суох салайааччылар пионердары французскай тууга (билигин греко-римскай) үөрэппиттэрэ, онтон Верхоянсккайа итин баанньыкка дьарыктанан баран таһырдыа таһсан тымныһаан ылдыааччы элбээбит.

1925 с. оскуолаларга эбэһээтэлиний физкультура уроуктара кирибиттэрэ. Нэһиликтэргэ куруһуоктар үөскээлээн барбыттара. Ким хайдах сатырыһан, билэринэн ытыара. Уксун сокольскай гимнастика (вольные движения), пирамидалар буоллур. Биһиги улууспутугар эмиз итинник саһаланнаа буолуо.

Физкультурнай хамсааһын күүстээх тэтимин 1932 с. Саһа сиригэр аан бастаан ыһытыллыбит бастакы спартакиадаһан ылыт. Манна биһиги улууспут киһитэ Данилов «кылыһыга» II-с буолбут. Физкультура уонна спорт комитеттара тэриллиэн элбэх үлэлэр барбыттара. 1937 с. биһиги улууспут көбүлэһининэн Саһа сиригэр бири бастакынан маассабай 67 киһи кыттылаах Нам-Дьокуускай маршрутунан хайыһаһынан айана буолбут. Мань Дьокуускайдааһы национальнай байыаннай оскуола байыастара Румин (командир), Барашков (политрук), Прибыль, Неустроев, Рехлясов, Корякин, Матвеев, Сивцев салайан ай-

аһаан 13 ч. 30 м. түмүктээбиттэрэ. Бу историческай хамсааһын олох да умнулунна. Бири эмит өйдүүр, кыттыбыт киһи баара буолуо дуо?

Ити курдук саһаламмыт хамсааһынартан кэлин түмүктэр көстүбүттэрэ. Ол курдук Ирина Гаврильева тыа хайыһардыттарыгар республикага бастаабыта. Нам колхуостаахтара республика холкуостарын күрэхтэһиитигэр хамаанданан бастаабыттара. Манна Соловьев диир хайыһардыт эр дьонго тэҥнээһин булбатаа. Атын спорт көрүҥнэригэр Игнатий Харитонов V спартакиадага хапсагайга бастаабыта, Слепцов VII спартакиадага «куобаха» тэҥнээһин булбатаа. Комбайнер Федор Винокуров боксага Саһа АССР чемпиона буолбута. Оворлорго дуобакка Саһа сирин бастакы чемпионунан (1948 с.) Иван Соловьев буолбута.

Билигин республика иһигэр ыһытыллыбыт спорт көрүҥнэригэр Егор Сысолятин хайа хайыһарыгар (слаом) Саһа АССР чемпиона, Анна Лукина — ДССО «Колхозник» бастакы күрэхтэһиитигэр дискэни быраһыга чемпионнарын буолбуттара. Попов диир үөрэһээчи оворлорго грантаны быраһыга республикага бастаабыта. Республика чизини дуобакка эдэр холкуостаах М. Протопопова ситиһилээхтик көмүскээбитэ. Ол курдук тыа сирин дуобатчыттарын РСФСР күрэхтэһиитигэр хамаанданан Саһа АССР бастаабыта. Бэй-

этин дуоскатыгар М. Протопопова II-III. үлэлэстибитэ. Бастакы саһалаһынар итинник этилэр.

Бу баһар Намтан силес-мутук тардан тахсыбыт дьон кэлин туох дьылаламмыттарын билэр дьоннор бааллара буолуо, өссө атын ситиһиилэри эбэн биэриэхтэрэ буоларай? 60-с сыллартан ситиһиилэр элбэхтэр. Элбэх киһиттэн аһыах киһи ааттанна.

Намун улууһа диир элбэх сыратын, санааларын биэрбит спорт тэрийээччигэ Ядреев С.П., элбэх көлөһүнэрин тохпунт, дьаһынан туран дьарыктаммыт Кириллин С.Г. (чэпчэки атлетика, хайыһар), Тихонов М.М., Ли-Фу С.И., Федоров Д.С., Колесов С.В. (тустуу), Васильев В.В., Кутуков В.Р. (бокс), Афанасьев М.К. (саахымат), Егорова Р.Н., Еремеев В.Л. (дуобат), үгүс эдэр көлүөнэни чэгиэн-чэбдик, күүстээх-сыдыам гына ииппит Барашков А.И., Оконешников П.П., Попов Р.Г., Андросов Л.П., Ядреев В.Г. уо.д.а. спорду сэнээрээччилэр, тэрийээччилэр физкультурнай хамсааһын бастакы «хараҥаччыларын», бастың спортсменнарын, мындыр тэрийээччилэр, үтүөкөн үлэһит учууталларын тустарынан кэпсэтинни салгыахтара диир эрэ-нэбин.

В. СОФРОНОВ.
I Хомуустаах.

Бүгүн поэт, педагог Е.С. СИВЦЕВ - Таллан Бүрэ төрөөбүтэ 90 сыла туолар ТАЛЛАН БҮРЭ МИИГИН СУУСПУТТЭН СЫЛЛААН ЫЛБЫТА...

ОРУОБУНА СУУРБЭ СЫЛЛААБЫТА (1979 с. тохсунньу 20 күнүгэр)

Чам орто оскуолатыгар поэт 70 сааһын туолуутугар анаммыт көрсүһүү биэчэрин саха тылын уонна литературатын учууталлара У.А. Сивцева уонна мин буоламмыт тэрийэн ыппыппыт. Ити туһунан «Кэрэхсэбиллээх биэчэр» диэн ааттаах информация «Ленин суола» хаһыакка бэчээттэммитэ. Көрсүһүү үчүгэй буоларын туһугар түбүгүрбүппүт, бэлэмнэммиппит ахан. Поэт бэйэтэ баарыгар манньк биэчэри ытыгы эпистиниһэ да бэрдэ, сыһа-халты тахсыбар ханнык уонна өссө биир сорукпутунан элбэх истээччи баар буолуохтаах диэн этэ. Үөрэнээччилэр көмөлөрүнөн Терентий Халыевтан Таллан хаартыскаларын атыылаһаммыт, «Уус-уран тыллаах Таллан Бүрэ поэт», 70 сааскын туоларын истинг тылы этэммит эбэрдэлээн эрэбит» диэн айхаллыыр тыллаан, киһи дуоһуулар баай ис хоһоонноон, улахан фотомонтаһы Ульяна Александровна онорбута. Поэт хоһооноруттан суруйталаан саала истиэнэтигэр, сценаҕа ыйаталаабыппыт. Хас кылаас аайы позка аналлаах уруоктары бэлэмнээн ыйталаабыппыт. Таллан Бүрэ поэзиятын туһунан мин эппитим. Ити тыл этэрбэр поэт Н. Рыкунов «Таллан Бүрэ маастарыстыбатын сорох уратыларын туһунан» диэн 1969с. поэт 60 сааһын көрсө «Ленин суола» хаһыакка бэчээттэппит литературнай ыстатыйатын туһаммыт. Манна даҕатан эттэххэ, Таллан Бүрэ поэт буолуотунан киһи айымньыларын бу аан маннай суруллубут боччумнаах үлэ. Ыстатыйа 1989 с. «Кыым» хаһыакка «Уостубат төлөнөөх таптада» диэн ааттанан, биир да тыла уларыбакка, көбүрээбэккэ поэт төрөөбүтэ 80 сылыгар бэчээттэммитэ (тоҕо атыннык ааттаабытара эбитэ буолла). Кириити тылым манньк эбит: «Ытыктабыллаах Ефрем Степанович, бу күнүгэр 70 сааскын туолар кэрэ-бэлиэ күнүгүз бу мустан олохтор ааҕааччыларын аатыттан эбэрдэтэ тут! Нам оройуонун бастакы пионеры, комсомоленна, биир дойдулаахпыт, 46 сыл устата учууталлаабыт педагогическай үлэ ветерана, коммунист Ефрем Степанович Сивцев, саха поэзиятын 50 сыл — үйэ агарын устата сүһүөҕүр туруорсубут, айсыбыт, байытыспыт ССРС суруйааччыларын Союһун чилиэнэ, Саха нуорутун талааннаах суруйааччыта — поэт Таллан Бүрэ биһиэхэ ытык мааны улахан ыалдыт буолан кэлэн олохтор. Бүгүн биһиги киһини — суруйааччыны — поэты — уу харахпыттан көрөр, киһи тылын өһүн эл кулгаахпыттан истэр дэнгэ буолар литературна дьоро киһэтигэр кэлэн мустан олохтор. Поэт этэр тылын өһүн болломтолохтук сэргээн истэ олохтор. Кэнники киһи хара буоллаххытына, поэт Таллан Бүрэни көрбүппүт ээ диэн ахта-саныы сылдыаххыт». Итинник саҕалаан, кэпсээн бүтэн, миз-

Таллан Бүрэ,
Вениамин Миронов,
Николай Рыкунов.

Т. Халыев фотота.

стэбэр баран истэхпинэ, Ефрем Степанович олохтунан туран, илибин тутан «спасибо» диэн нууччалыы баһыбалаабыта уонна... сүүспүттэн сыллаан ылбыта. Олох көһүппэтэ түгүмүн, өссө бүтүн публика ортогугар буолан, олус долгуйбутум. Хайтабыл тыла харыһын Николай Михайловичтан истэрим. Оччолорго даҕаны, бу билигин даҕаны мин эппит тылым эрэ дьайыта буолбатаа буолуо дии саныыбын. Ортоку аанынан кириэр, сценаҕа тахсан олохтор диэри сааланы толору мустан олохтор үөрэнээччилэр бары сүһүөхтэригэр туран, үөрүүлээх ытык таһынытын эбэрдэлээн көрсүбүттэригэр, чуумпуран олохон истибиттэригэр уонна, баҕар, тэрээһиммиттэн да буолуо, ол барыта холбоһон, Оройуон үөрдэ, долгуйда уонна онтун ити биллэрдэ! Онон «итинник үөрүүнү, кыайа-хото тутан, «режиссердаан» да диэххэ, бэлэхтэбиһиппигин билингэ диэри үчүгэйдик саныыбын. Биллэн турар, бэйэтэ тыл да эппитэ, хоһоонорун да аахпыт. Көрсүһүүгэ кимнээх ханнык хоһоону аахпыттара, ааҕылар быыстарыгар кириитихсыйы тылларым былааммар толору сурулла сылдьаллар эбит. Село кулуубугар поэты чыстээһингэ хоһоон ааҕар оҕолорун кытта ыгырыллан, биэчэр уус-уран чааһыгар кыттыһыны ылбыппытын улахан чыэскэ ааҕабын!

Учуутал быһыытынан Таллан Бүрэ хас уруогу ыппыппын хантан суоттаныамый. Таллан Бүрэ буолла да, поэттар Илья Чарылдан, Валерий Чиряев, Николай Рыкунов,

Вениамин Миронов уонна нуучча поэт Николай Глазков хайаан да ахтылаллар. Оттон Анемподист Софронов, Элэй, Чарылдан, Семен Данилов, Николай Габышев курдук суруйааччылар үөрэтэр буол да, Таллан Бүрэ эмиз «ыалдыттыр». Инньэ гынан бу дорордуу дьон, бүгүн суох да буоллаллар, тыыннаахтарыгар буоларыны «көрсүһэн» ылааччылар. Ити курдук үгүстүк кэпсэнилэр, ахтылар буолан, быйыл оскуоланы бүтэрбит Попова Уля былырынны үөрэх дьылыгар бэйэтэ баҕаран, тылланан туран (зачет, экзамен иһин буолбатах), син балай эмэ литератураны туһанан, Таллан Бүрэ реферат суруйбута. Онон, биир эмит да буоллун, үөрэнээччилэр улуустарын талааннаах дьонун билэ-көрө үөрэнэллэр.

Дьиниһин, биһиги, литератураны үөрэнээччилэргэ үөрэтэр учууталлар, суруйааччылар пропагандаһа, агитатордара буолаллар ээ. Оонньуу кэрэһэ эттэххэ, биһирэ суруйааччы табаарыспы үбүлүйүгэр ол «үтүбүн-өҥөбүн» өйдөтөммүн», биһиги туспутугар төст көтөҕүн тураллар (олох буоллаҕа, хайаан көрдүөһө суох буолуой?).

Аны биһир бэлиэ түгүни ахтыым.

Нуучча талааннаах поэттара уонна тылбаасчытара С. Кузнецова уонна Н. Глазков тылбаастарынан Москваҕа, «Советский писатель» издательствоҕа Таллан Бүрэ «Лена прекрасная» кинигэтэ 1972 с. бэчээттэнэн тахсыбыта. Н. Глазков «Хотойку» поэманы тылбаастаабыта. Николай Иванович олохун кэлин сылларыгар саха суруйааччыларын

кытта доҕордоһтута, Саха сиригэр элбэхтик сылдыталаабыта.

Биһир күһүн (сылын өйдөөбөт киһи буоллаҕым) профессор Виктор Федорович Афанасьев — Виктор Алданский Н.И. Глазкову арыаллаан Бөтүнгэ Таллан Бүрэ ыалдытты тахса сылдыттытара. Марфа Николаевна ол кэмгэ балыһаҕа сытара. Күнүс Оройуонго ыалдыттан баран, киһэригэр биһиэхэ кэлбиттэ. Эрдэ сэрэтилибитим, онон бэлэмнээх этим. Таллан Бүрэ Марфа Николаевнатыныын, Евдокия Дорофеевна Винокурова (учуутал, Чарылдан балта), Виктор Алданский, Николай Глазков уонна дьылээхтэр бэйэбит буолан, ол киһэни атаарбыппыт. Саамай элбэхтик Виктор Федорович саҕарар-ингэрэр, кэпсир-ипсиир, отгон саамай аҕыах саҕалаахтара Ефрем Степанович, биһирдэ эмэ саҕаран ылар, сөп-сөп көрдүөстээх түгүнгэ мүчүк-мүчүк гына олохтор. Урут үгэс буолбут учууталлар атырдыах ыйынаары мунньахтарыгар кэлэ сылдьан, Николай Михайловичка наадалаах буолан, эбиэттэбит да, онук саҕата-ингэти суох киһи курдук көрбөтөбүм. Талланнар ыкса доҕордоор Евдокия Дорофеевна: «Таллан олус культуралаах, онукатын хайа да түгүнгэ ыһыктаахчыта суох», — диэн мэлдьи ахтааччы. Онук да буолан, ыраактан сылдыар күндү ыалдыттары «маанылааҕа».

Тарҕаһы буолбутугар Марфа Николаевна сиздэрэй баҕайы тигиллээх, түгэҕэ бүтэй чамчааһыннаах, хаппахтаах, сабыс-сага улахан соҕус тус иһити: «Сарсыарда Николай Глазковка оройуон аатыттан биэрээр», — диэн мизэхэ биэрдэ. Бэйэн туттар диэбиппин, ылыммат. Сарсыарда аһаары тэринэ сырыттаһытына, күтүгэ Николай Никитич Дьяконовтаахха хонон баран, Ефрем Степанович кирирдэ. Чэй үүттэри, үүт аҕалыппын көрөн: «Оо, үүт!» — диэн үөрэ түстэ. Инньэ гынан киниэхэ үүт куттум. Глазков: «Мне только крепкий черный чай, больше ничего не надо», — диэн буолла. Алданскайга — үүттээх чэй. Ыалдыттарым тус-туһунан утахтаах дьон буоллутар. «Больше ничего не надо» диэн бары өйдөтүбүт. Били иһити Ефрем Степановичка эппиппин: «Эн, эн туттар», — дири киһи буолла. Хайаахпын, Талланнаах Марфа Николаевна аатыттан махталларын бэлиэтигэр бэлэх оҕолорун туһунан нууччалыы билэрим тобоһун! Тус этэн мин туттардаһым үһү. Ити курдук бэйэлэрэ сатаан биэрбэтэхтэрэ. Мин да бэйэм киһэ буолбатах буолан, дьордойдоһум эбитэ буолуо. Таллан Бүрэ аакка кирибит сэмэин туһунан эмиз истэр этим. Бу түгүгү бэйэм илэ-чакчы көрбүтүм-билибитим. Билингэ диэри ол санаам олох уларыбат. Онук киһи эбит этэ Улуу Таллан!

Евдокия РЫКУНОВА.

ИСТИННИК КЭПСЭППИТ ЭБИППИН

1977 сыл бэс ыйыгар учууталлар идэлэрин үрдэтэр институт саха тылын, литературатын учууталларын курстарын тэрийэн ыппытара. Салайааччыбыт — Роман Михайлович Поскачин. Мин Мириэй улууттан кэллим, Намтан Анна Дмитриевна Дмитриева, Ефрем Степанович Сивцев-Таллан Бүрэ. Аппа унуор 4-с №-дээх оскуола биһир улахан кылааһыгар лекция истэбит, олохтор сирбит онтон соччо ырааҕа суох, инбэлиит оҕолор уопсай дьылээрдэ. Сайынын тарҕаһыттар, чуҕаһынан остолобуой суох, тэйиччи ханна эрэ баар дьылээрдэ. Онон үксүн хоспутугар чэй орутан аһыбыт. Ефрем биһиги биһир хоско олохтор. Уруккуттан билсэр дьон буоламмыт кэпсээммит дэлэй. Занятияҕа хойутаа-бакка кыһаллабыт. Ол иһин эрдэ соҕус турабыт. Ефрем Степанович тыаһа-ууһа суох туран, олбуор иһигэр зардыка оноро турар буолар, арааһа 15 мүнүүтэни ытыгар быһылаах. Саҕа-ингэ суох. Илтиһин-атаһын эрэ хамсагар. Ол кэннэ чэй орутууна хоспутугар аһыбыт, хамтум тэйиччи да барабыт. Истээччи элбэх, алта уонтан

тахса киһи. Миигин курска староста онордулар. Эбэһиниһим — тэтэрээккэ ким баарын-суоһун бэлиэтибин, хойутаабыты уонна эрдэ барбыты эмиз бэлиэҕэ ылабын. Роман Михайлович хойут кэлэр, тэтэрээти ылан көрөр, кимнээх эмит замечание биэрэр. Ефрем Степанович сотору-сотору көгүлүттэн суруйааччылар союзтарыгар, «Хотугу сулус» редакциятыгар, издательствоҕа өссө ханна эрэ барар. Суох да буоллаҕына кинини ким да суохтаабаат, онук тыаһа-ыма суох, биллибэккэ-көстүбэккэ сылдыар үгэстээх. Кинини ол да буоллар мэлдьи баарын курдук бэлиэтибин.

Биһир күн эрдэ бүтэн дьылээһин истэхпинэ, Валерий Георгиевич Чиряев хантан эрэ тэлэкэччийэн иһэн, биһигини көрсөн, уопсайга барыста. Кэпсэтибит литерату-

ра, суруйааччылар тустарынан, тахсыбыт айымньылары ырытабыт, ардыгар мөккүһүн да ылабыт. Ол быһыгар ыалдыппыт хоһооноруттан аахпахтаан ылар. Ефрем Степанович уонна Валерий Георгиевич бэрт өртөн билсэллэр, табаарыстаһа да сылдыбыт кэмнэрдээх эбиттэр. Валерий Георгиевич Нам орто оскуолаты-

гар учууталынан үлэлээбит. Миигин 6-с кылаастан 10-ка диэри үөрэппитэ. Оскуолаҕа литературнай хаһыаты иккиэн таһаарарбыт. Киниэхэ дьылээтигэр да сылдыарым. Үлэһит буолтум кэннэ билсинибт ыкса табаарыстаһыыга көспүтэ. Дьылээһин көһөн кириэн хонон-өрөөн аһаарбыт. Кини Ефрем биһигини дьылээтигэр ыгырда. Бириэмэтин болдьостубут. Валерий Георгиевичка тийбиһипит дьылээтигэр баар эбит, биһиги үөрдүбүт. Урукку майгынан суох да буоллаҕына көгүлэ. Василий Сивцевы уулусса нөҥүө барга илдьэн муннарбытын кэпсэи тоһуйда. Биһиги кэлэрбитин истэн баран, чэйдэһин да баҕарбыт. «Күндү» ыалдыттар олохторбут. Куукунаҕа Мааппа тугу буһаран сырдыгынанатара иһиллэр. Түһүнүктэрэ арҕаһан күн көрөр өттүгэр буо-

лан, итиитэ сүрдээх, наһаа уойбатах-топпотох көрүнгээх дьон тулуйайбыт. Остуолга ыгырыллабыт. Ас дэлэй. Ыксаабат майгыһынаахпыт. Отутус сыллардаахтан күн бүгүнүгэр диэри сонуну булан кэпсэтиһэбит. Литературнай болпуруос барыбытын интэриһиргэтэр. Бүппэт сөһөн киһи буоллаҕа эбээт.

Валерий Георгиевич Сергей Есенин лирикатын тылбаастаабытын, билигин «Анна Снегина» поэматын тылбаастыыр былааннааһын тохтоло суох кэпсир, Ефрем Степанович тугу суруйуохтааһын туһунан оччо-бачча быктарбат киһи буолла. Онон Чиряевтар наар кэпсирлэр, ыйыталаһаллар, чуҕастааһыны-ырааһы сураһаллар. Санааны атаһабыт, кэпсэтиһи хайаан барыта сөптүк сэргэриллэй? Сөбүлэспэт да буолуу баара чакчы. Баһы-балаан, быраһаайдаһан таһыстыбыт. Киһим: «Хата сана-рыллан хааллыбыт», — диэ-тэ асфальт устун хааман иһэн. Аара «Лена» таарыйан өйүү-тайаа ылыннан уопсайбытыгар тийдибит. Дьоммут кэтэһэн олохтор эбит. Кэпсэти үлэһини түстэ. Сайынны чуумпу куорат киһэтэ бу мандаарга ордук кэрэтийдэ, санаабытын көтөхтө, бары да сааһыран эрэр дьон олохпутугар дэнгэ түбүһэр манньк чуҕас, истинг сырдык иэйиһин илдьэ утуйдубут.

Ефрем Степанович-Таллан Бүрэ саха поэттарынан ураты суоллаах-истээх,

«талаанынан оонньуур» поэты кытта биһиргэ олохторбут, сылдыарбыт үчүгэйэ бэрт. Бары астынабыт. Кэлин ханна баҕарар кинилиин истинник кэпсэппит эбиппин диэн кэпсэл оҕоро сырыттаһыт. Түмсэн, дьылээ-уокка кэпсэтиһиэххэ диэн сүбэлэстибит. Анна Дмитриевна биһиги Ефрем Степанович кытта көрсүһүү тэрийэр буоллут. Харчынан кыттыһан, аһы-үөлү тоҕо тардан араллыбыт. Дьахталлар хостуругар бу киһэни ыгытара былааннаатыбыт, Ефрем Степанович ордук боччумурда, тыла-өһө дьэ төлө барыа дии санаабыппыт онук буолбата. Бараата, дьиппинийдэ, олохон кэлбит олохтунан, айар үлэтигэр бэрт кылгастык, ол эрэри ылыннарылаахтык, өйдөбүллээхтик кэпсээтэ. Хоһооноруттан ааһан иһэн: «Бу Гоша үчүгэйдик ааҕар», — диэн наар мизэхэ аахтарда. Кини хоһооноро сырдык иэйиһилээхтэр, ааҕааччыга үчүгэй санааны этэллэр, эрэлгин күүһүрдэллэр. Дөбөҥүк өйдөнүмтүө буолан сааскы сүүрээһин уутуну биһир кэм тохтоло суох кутуллан иһэллэр. Ыйыталаһан чуолкайдаһан үгүс буолла. Олортон биһир үчүгэйдик өйдүүбүн. Эн Таллан Бүрэ диэн тоҕо ааттаммыккыны? Куоһастан саамай улаханнара таллан куоһас диэн. Бүрэ диэн кырасыабайа суох киһини ааттыыллар, онон улахан бүрэ киһи диэн буолуо. Ол иһин Таллан Бүрэ диэн ааттаммыт эбит.

Таллан Бүрэ саха атын суруйааччыларын кытта литературнай айымньылары сыһа сыанаалаһын кэмн саҕана өрө-таннары тутуллубута. «Уолан Эрлик» поэматын оһон-манан омьонутун була сатааһын баара. Саха народнай поэта Семен Петрович Данилов Таллан Бүрэ айар үлэтигэр сөптөөх сыанабылы «Поэттар син-биһир өрүстэр курдуктар» — диэн улахан сурунаалга уонна «Өлүөнэ оочуостара» — хоһоонор, поэмалар кинигаларыгар бэчээттэнэн тахсыбыта. Петр Ильин, Павел Харитонов буолан Ефрем Степанович туһунан ахтылалары, айымньылары ырытан суруйуулар бэчээттэммэтэ.

1959 сыллаахха кыһын суруйааччылар союзтарыгар поэт Е.С. Сивцев-Таллан Бүрэ айар үлэтин отчуота истилибит. Тыл эппит поэттар С.Р. Кулачиков-Элэй, Л.А. Попов, И.М. Гоголев, И.Г. Алексеев киһи айар үлэтигэр үрдүк сыанабылы биэрбиттэрэ.

Мин суруйааччылар ити мунньахтарын туһунан улуһум хаһыатыгар «Колхоз сирдьитигэр» «Поэт отчуота уонна сыанабыллар» диэн обургу ыстатыйаны суруйан ыппытым. Ону хаһыат редактора И.П. Егоров бэчээтэппит этэ уонна студент киһи диэн өйөөн ботуччу гонорары ыппытын туппу-тум.

Георгий КРИВОШАПКИН

Намский Центр народного творчества и досуга
приглашает
на юбилейный концерт Государственного театра
эстрады РС

**«Легенды и звезды эстрады»
посвященный 30-летию
профессиональной якутской
эстрады**

с участием заслуженного артиста РС(Я) и РФ
Юрия Платонова, заслуженного артиста РС(Я)
Владимира Заболоцкого, заслуженного артиста
РС(Я) Натальи Трапезниковой, артистов гос. театра
эстрады Екатерины и Алексея Егоровых, Германа
и Клавдии Хатылаевых, Сергея Попова, Владимира
Татаринова, Сахана, а также ансамбля девушек и шоу
балета.

Программу ведут Е. Слепцова, М. Герасимова.
30 января 1999г.
Начало концерта в 18 часов. Цена билета 25 рублей.

Бу дьыл, тохсунньу 30-31 күннэригэр, саахымакка Нам
селотун аһаҕас чемпионата ыытыллар. Буолар мизэстэ
— Нам селота, 650 спортивной оculosата, сабаланыта
— сарсыарда 10 чаастан, 30 чыыһылаа. Оонньуу бириэ-
мэтэ бириэһи киниэхэ — чаас агардыта. Швейцарскай
систимээн тобус тур оонньоноуба, кыттааччыта хаар-
чаба суох.

Саахымат федерацията.

БАҔА МАХТАЛ БУОЛУОХТУН

Улуус олохтоох телевидениетын биллэрбитин курдук
Түбэ нэһилиэгэр тохсунньу ый 8 күнүн сарсыардатыгар би-
ниги улуспобут бэкэринэтин дьэтигэр баһаар уота
күөдүйбүт. Маны бириэмэтигэр көрбүт дьоннор нэһилиэк
дьаһалтатын баһылыгар Лукина Розалия Егоровна бил-
лэрбиттэр. Биллэрини истэн баран баһылык нэһилиэгин
дьонун килиэбинэн аһатан олоһор объекты быһыһыр сыал-
тан түргэн сатабыллаах дьаһалы ылбытын түмүгэр,
күөдүйбүт баһаар уота улуус кииниттэн тахсыбыт баһаар-
ынай чаас массыната тийиһин иһинэ умуруоруллубута.

Баһаары умуларыга КХ салалтата рабочайдарын
түмэ тардан бириэмэтигэр нэһилиэк олохтоохторо
күргүмүһүн кыттан үлэһэннэр баһаар түргэнник умуруо-
руллан, ол кэиниттэн дьэ үрдүн түргэнник сабаннар бэкэ-
ринэ үлэһитин туар. Ёскотун бу баһаар умуруорул-
лубутага буоллар 2028 тыһ. солк. суумалаах бэкэринэ араас
оборудованиета 13,3 тыһ. солк. уонна бэкэринэ иһигэр баар
сырьетун остатога, маһынын бордодуктатын уонна табаа-
рын остатога олоһу суох буолуон сөптөөх этэ. Онон улахан
ночот тахсар алдьархайлаах баһаар очагы сөптөөх дьаһа-
лы ылан, Түбэ нэһилиэгин баһылыга, КХ салалтата нэһи-
лиэк олохтоохторо бары түмэни түргэнник умуруоруллубу-
тарын уонна бэйэлэрин күүстэринэн уту умуруоруу кэиниттэн бэ-
кэринэ дьэтигэр өрөмүөн үлэтин ыттан бэкэринэ салгыы
үлэһиттэр олоһууларын тэрийбэттэрин иһин Нам улуспотун
Сирдэ, баһылыгынан улахан махталларын тирдэл-
лэр. Уонна киһилэргэ бука барыларыгар бу үүмүт 1999 сыл-
га чэигин доруобуйаны, үлэлэригэр ситиһилэри, дьэ кэр-
гэттигэр дьоллоох-соргулаах олоһу бааралларын тир-
дэллэр.

Улуусо сабыта, бырабыланыта.

ГИБДД БИЛЛЭРЭР

Тохсунньу 27 күнүгэр «Орбис» ЗАО саҥа водителскай да-
стабырыянылары огорор. Баалаахтар үлэ чааһыгар
ГИБДД Намнаагы отделениетыгар кэлэргитигэр.

Ирдэннэлэр докумуоннар:

1. Паспорт 2. Эргэ водителскай дастабырыяныа 3. Вре-
меннэй коңул 4. Экзаменационнай карточка 5. Медицинскэй
ыспыраанка 6. Үлэтир сиртэн ыспыраанка (водитель идэ-
лээхтэргэ) 7. Чааһынай транспандаахтар — техникескэй пас-
порт биитер транспанды ытыгар дэбиэринэс.

Тохсунньу 28 күнүгэр ГИБДД комиссията уонна «Орбис»
ЗАО Кобокон нэһилиэгэр тахсаллар. Манна Кобокон Арбын,
Фрунзе нэһилиэгэтигэр транспорты бас билээччилэргэ:

1. водителскай дастабырыянылары уларытты;
2. антомотор транспорты регистрациялааһын;
3. бэйэ бэлэмнэнилээх экзаменнары тутуу ыытылаллар.

ГИБДД Намнаагы отделениета.

Государственной налоговой инспекции по Намскому улусу требуется на временную работу сотрудник в отдел налогообложения физических лиц, на конкурсной основе.

Требование к соискателю:

— финансовое образование (высшее или среднее-специальное);
— навыки работы на компьютере;
— умение работать с клиентами.
Обращаться в налоговую инспекцию или по тел. 21-8-31.

ГНИ по Намскому улусу.

КӨННӨРҮҮ

«Энсиэли» хаһыат тохсунньу 16-с күнүнээһи нүөмэригэр «Бөдөн кылаатын учуоттаан» диэн ыстатыйага «Хатырык нэһилиэгин музейыгар М.А. Охлопкова аатын иһэрэр» диэни «Хатырык библиотекатыгар» диэн көннөрөн аагаргытыгар.

РЕДАКТОР — В.Г. КАСЬЯНОВ
тел. 21-3-32

ОТДЕЛЛАР: информация, сурук, гөрүт
культура — 21496; иллюстрация уонна
реклама (секретариат) — 21640;
бухгалтерия — 21332;
факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632;
редакционная издательская система — 21141

**Приемный пункт
фотоуслуг ЧП
Софронова И.П.**

с 18.01 переехал со старой почты
в здание ОСТО (ДОСААФ).
время работы с 10.00 до 17.00.
Перерыв с 13.00 до 14.00.

Выходной суббота, воскресенье.
Цены ниже, чем в городе:

проявка — 12 рб.,
печать — 10х15 — 5 рб., 15х21 — 10 рб.
Наш адрес: с. Намцы ул. И. Винокурова,
д.15 (ОСТО ДОСААФ).
Справки по тел. 21-2-24; 21-0-08 (веч.).

Тохсунньу 23-24 күнэ Партизан сэл.
Нэһилиэгэр икки ардыларыгар
МИНИ-ФУТБОЛГА
улуустаагы күрэхтэһии
Программа:

Тохсунньу 23 күнэ.
114.00. — күрэхтэһиин үөрүүлээхтик аһы. Партизан
нэһилиэгэр күөлгэ оҥоруллубут «Хаар дыбарыаһын»
аһылытын церемонията.

Буфет, хорчуолка үлэтир, аттракционнар. Муустан
оҥоруллубут сыртан хатыыскалааһын.

Киһири сыаната — 3 солк.
Оболорго — 1 солк.

124.00. — күрэхтэһиилэр. буолар сирэ — спортзал.
204.00. — шоу-дискотека. Намнаагы «Ассоль» кыраһы-
абай буолуу салон «Дэс-Мод» үгкүү муода театра
ытыар.

Тохсунньу 24 күнэ.
09.00. — күрэхтэһиилэр.

15.00. — кыйаһылаахтары наһараадалааһын.
Кэлин, сылдың, ыалдьыттаан!

Спорт, туризм отдела.
Партизан нэһилиэгин дьаһалтата.

НАЛОГОВАЯ ИНСПЕКЦИЯ НАПОМИНАЕТ

Государственная налоговая инспекция по Намскому
улусу напоминает жителям Намского улуса, что согласно
ст. 2 Закона Российской Федерации «О подоходном
налоге с физических лиц» с 1 января с.г. начата декла-
рационная компания по декларированию совокупного
годового дохода за 1998 г. с граждан. Еще раз напоми-
наем, что декларацию сдают граждане независимо от
суммы (размера) полученного дохода:

— граждане занимающиеся предпринимательской
деятельностью;

— граждане получившие доход от нескольких источ-
ников;

— граждане сдающие в наем имущество (дом, квар-
тиру, гаражи и др.);

— граждане не имеющие работу, но получившие в
течение года какой-либо доход;

— граждане получившие доход в валюте;

— граждане застройщики имеющие право на умень-
шение совокупного дохода на суммы направленные на
строительство и приобретения жилья;

— граждане не имеющие справок о всех своих дохо-
дах;

— граждане получившие доходы в виде сумм мате-
риальной выгоды по вкладам и страховым выплатам;

— иностранные граждане.

Вышеперечисленные граждане сдают декларацию по
форме №1, при себе иметь паспорт, свидетельство о
госрегистрации, справки о доходах по форме №3, кни-
гу учета доходов и расходов предпринимателей, доку-
менты о фактически произведенных расходах, справку
об иждивенцах, документы подтверждающие право на
льготы и вычеты.

По форме №2 декларации сдают граждане получив-
шие доход на территории РФ при наличии справки о до-
ходах по форме №3.

Тохсунньу 22 күнэ «Сардаҥа» кинотеатр
Саха биллиилээх ырыаһыта уонна композитора

АРКАДИЙ АЛЕКСЕЕВ

музыкатыгар улахан ырыа-үгкүү түһүлгэтэ

«УМУЛУБАТ ЭДЭР СААС»

Саҥа дьыллаагы эстрадалык эбэрдэ-шоу программа

КЫТТЫҔЫНЫ ҮЛЭЛЛЭР

Дьокуускай куорат, Мэнэ-Хангалас, Кэбээйи улуустарын Бочуоттаах
гражданина, Саха республикатын культураны үтүөлээх үлэһитэ **Аркадий
АЛЕКСЕЕВ**, СР үтүөлээх артиһа, Ленинскэй комсомол бириэмийэтин
лауреата **Алексей ПАВЛОВ**, СР үтүөлээх артистката **Раиса ЗАХАРОВА**,
саха эстрадатын чабылхай сулустара: **Екатерина, Алексей ЕГОРОВТАР**,
Вера НИКИФОРОВА, **Сардаана ОСИПОВА**, **Валентина ЯКИМЕЦ**, эдэр
талааннар: **Илья НИКОЛАЕВ** (Ньурба), **Марк ЕГОРОВ** (Ньурба), **Акулина
ВАСИЛЬЕВА**

Концерты салайан ытыар эстрада артистарын Бүтүн Союздаагы

конкурсун лауреата **Алексей ПАВЛОВ**

Режиссер: **Валентина ЯКИМЕЦ**

Оператор: **Инокентий ТЫТЫГЫНАЕВ**

Сабаланыта: 18 уонна 20 ч.

Билет сыаната 25 солк.

ИИРЭХ ТЫЛЛАР

Улуус бочуоттаах, ытыктанар киһитин,
улуус үөрэҥи кыһатыгар элбэх сыратын,
биримэтин биэрбит учууталытын, аҥа табаарыспытын, улу-
ус историк-учууталларын тэрийээччитин, наставникпытын
ИВАН СЕМЕНОВИЧ ГАВРИЛЬЕВ 70 сааскын туолбут

күгүгүлүн иттигик-истигик эбэрдэлибит!
Иван Семенович, эйиэхэ, күндү киһибитигэр чэигин-чэбдик
доруобуйаны, дьолу-соргуну, кырдьары билимэккэ уһунуку
үөрэ-көтө олоһорго баҕарабыт!

Улуус историк-учууталларын күстөвөй холбоһуктэ
рын салайааччыта **В.И.ЕРШОВ**, **Юдэй, Партизан, I Хому-
таах орто оскуодаларын историк-учууталлара.**

Күндүтүк саныыр киһибитин арабытын, эһэбитин, хос
эһэбитин **АНИСИМ МАТВЕЕВИЧ ФЕДОРОВ** бүгүгү
кэрэ-бэлэ 80 сааскын туолар өрөгөйдөөх күнүгүнүн сүһөхтэ-
эх бэйэбит сүгүрүгүн туран иттигик-истигик эбэрдэлибит!

Биһигини иитэн-хараһан, үөрэтэн, ураабаат үтүөгү, сүбэҥ
иһин барҕа махтанабыт. Аламаҕай сыһанын арахсыбат аргыс
буоллун, үтүө санааҥ үйэлэргэ тийдиҥ. Дьол-соргу аргыста-
тын, үөрүү-көтүү эңгэрдэһэ сырыттыҥ, ыарыы ыалласпатыҥ,
кырдьыы кытыспатыҥ, эдэрдий эрчимиг элэйбэтин, сайаас
санааҥ сайда турдун, дууһаҥ туоххаһыйбатыҥ, күн сириҥ
бары кэрэтэ угуһа, ыгыра турдун. Айым сириҥ уостубат
уйгута арчылыы-алгыы туруохтун!

Кэргэниҥ, оҕолоруг, кийиһиттэриҥ, куттуктэриҥ,
сиэннэриҥ, хос сиэннэриҥ.

Ампаардаах, булуустаах, оҕуруоттаах, телефоннаах, га-
һынан иттиллэр капиталнай оромун ыытыллыбыт квар-
тирата атыыланар.

Сыаната кэспэтиннэ. Билсир телефон 21-1-82.

Аадырыһым: М. Аммосов аатынан уулусса 39 №-рэ, 2 кв.

ВСЕМ РУКОВОДИТЕЛЯМ!

В соответствии с постановлением Правительства РС(Я) от 1.
12.98 г. за №565 «О государственном учреждении «Республикан-
ский долговой центр» при Правительстве РС(Я)», в целях созда-
ния базы данных для принятия управленческих решений Прав-
ительством РС(Я) по оздоровлению финансового состояния хо-
зяйствующих субъектов, а также для оперативной организации
проведения зачетов встречных требований между хозяйствую-
щими субъектами, бюджетами и внебюджетными фондами всех
уровней и на основании распоряжения Правительства РС(Я) «О
проведении зачета встречных требований» №1395-р от 9.12.98 г.
утверждены Временные правила проведения зачета встречных
требований. Для проведения зачета встречных требований рас-
поряжением главы администрации Намского улуса №1129-р от
25.12.98 г. в улусе создана комиссия. А также должен назначать-
ся специалист администрации улуса — уполномоченный пред-
ставитель Республиканского долгового центра.

Для проведения зачета участник представляет в улусную
комиссию четыре экземпляра актов-сверки (прил. 1) со всеми
своими дебиторами и кредиторами. На местном, республиканс-
ком и федеральном уровне при получении актов сверки уполномо-
ченный их регистрирует и формирует группы конкретных
участников зачета внутри улуса и за пределами улуса. Участ-
ники зачета, имеющие дебиторские и кредиторские задолжен-
ности на республиканском уровне оформляют «Агентский до-
говор» с уполномоченным представителем в улусе.

Все организации и хозяйствующие субъекты независимо от
форм собственности при сдаче годового бухгалтерского отчета
за 1998 год и последующие квартальные бухгалтерские отчеты
должны будут представлять уполномоченному представителю
улуса полный перечень всех дебиторов и кредиторов с указа-
нием юридического адреса, ИНН, счета ДЕПО в ДПЦ, код
ОКОНХ, код по СООГУ, сумму долга.

Все акты сверки предоставляются в управление экономики ад-
министрации улуса. Дополнительные сведения по тел: 21-6-56.
Улусная комиссия про проведению встречных зачетов.

Акт сверки взаиморасчетов между субъектами

Получатель средств	Исходящий документ	Получатель средств	Исходящий документ
Кредиторский счет	Платежный	Кредиторский счет	Платежный
Итого		Итого	
Счет ДЕПО в ДПЦ	Платежный	Счет ДЕПО в ДПЦ	Платежный
БАН СССР	Платежный	БАН СССР	Платежный
БАН СССР	Платежный	БАН СССР	Платежный

Примечание: 1. Акты сверки составляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации. 2. Акты сверки составляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации. 3. Акты сверки составляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации.

Решение о предоставлении льготы

№ п/п	Классификация льготы	Сумма льготы	Срок действия	Примечание
1				
2				
3				
4				
5				
6				
Итого				

Примечание: 1. Льготы предоставляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации. 2. Льготы предоставляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации. 3. Льготы предоставляются на основании данных бухгалтерского учета и должны быть заверены руководителем организации.

Модуль олохтообугар, чугас дьоммутугар Софронова Зоя Ни-
колаевна, кини дьэ кэргэттигэр таптыр кыһа
СОФРОНЕВА
Акулина Николаевна
күн сириттэн соһумардык барытынан дириҥ кутурганнарын
тэҥгэ үллэстэбит.

Намтан Винокуровтар дьэ кэргэттэрэ.

Сурукка ааккытын-суолгутун, үлэҥи-
тин, дьэбүт аадырыһын чопчу ыйын.
Автор этэрэ мэлдьи хаһыат
санаатыһынын биир буолбат.

Учредителлэр: Нам улуһун дьаһалтата, «Са-
хаполиграфиздат» национальная компания.
СР бэчээт уонна маассабай информация
көҕүлүн көмүскүүр региональная инспекция-
тыгар регистрацияламмыт нүөмэрэ — Я 0085.

“ЭНСИЭЛИ” - Нам улуһун хаһыата.
678040, Саха Республика, Нам с., Октябрьскай ул. 1.

Талылынна уонна таҥылынна “Энсиэли”
хаһыат редакционнай-издательскай
систематыгар.
Хаһыат Дьокуускайга “Сахаполиграфиздат”
НИПК бэчээттэнэ, Орджоникидзе ул. 38.
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. лис.
Индексэ — 54889. Тираһа — 2473.
Бэчээкэ илии баттанна — 12:00 ч. 20.01.99с.
Сааһын №-рэ — 7